

Aan

Staatssecretaris Participatie en Integratie

nota

Beslisnota naar aanleiding van het verslag
kinderopvangtoeslag voor Oekraïense ontheemden en
ouders met een partner buiten de EU

Aanleiding

Het wetsvoorstel 'kinderopvangtoeslag voor Oekraïense ontheemden en ouders met een partner buiten de EU' is in behandeling bij de Eerste Kamer. De Eerste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 2 juli 2024 het verslag (bijlage 7) uitgebracht en wacht op de nota naar aanleiding van het verslag. Het verzoek is om deze voor donderdag 5 september 2024 te ontvangen. De nota naar aanleiding van het verslag is afgestemd met WBJA, het Programmteam Oekraïne, het ministerie van Financiën en Dienst Toeslagen. De antwoorden worden ter accordering ook voorgelegd aan de Staatssecretaris Toeslagen en Douane. Zij is verantwoordelijk voor de uitvoering van de kinderopvangtoeslag (KOT) en is medeondertekenaar van het wetsvoorstel.

Geadviseerd besluit

Wij adviseren u akkoord te gaan met de nota naar aanleiding van het verslag en de aanbiedingsbrief aan de Eerste Kamer te ondertekenen en te verzenden.

Kernpunten

- Dit wetsvoorstel regelt KOT voor Oekraïense ontheemden en andere ouders met een partner buiten de EU. Het verlaagt daarmee de drempel om deel te nemen aan de Nederlandse arbeidsmarkt.
- Nederland vangt sinds het begin van de oorlog Oekraïense ontheemden ruimhartig op. Zij hebben toegang tot de arbeidsmarkt en verschillende (sociale) voorzieningen. Kinderopvang is een belangrijke voorwaarde om arbeid en zorg voor kinderen te combineren.
- Oekraïense ontheemden vallen onder de Richtlijn tijdelijke bescherming (RTB). Deze verblijfsstatus geeft niet automatisch de aanspraak op KOT. Zonder KOT zal kinderopvang voor veel ouders niet te betalen zijn, wat de stap naar werk kan belemmeren.
- Voor veel Oekraïense gezinnen die naar Nederland komen, geldt dat het vooral vrouwen met kinderen betreft; vanwege de dienstplicht in Oekraïne is hun partner achtergebleven. Zonder deze wetwijziging heeft deze groep geen recht op KOT, omdat hun partner zich buiten de EU bevindt.
- In het kader van de uitwerking van de motie Ladders/Van Weyenberg (ingediend naar aanleiding van de toeslagenaffaire en de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag) zijn enige jaren geleden knelpunten in het toeslagstelsel geïdentificeerd. Eén van deze knelpunten betreft gevallen waarin iemand een partner buiten de EU heeft.

TER BESLISSING

Directie

Datum
23 juli 2024

Onze referentie
2024-

Opgesteld door

Tweede contactpersoon

Bijlage(n)
7

- Dit knelpunt geldt voor bijvoorbeeld statushouders met nareizende partner en overige aanvragers waarvan de partner tijdelijk in het buitenland verblijft, zoals expats of Nederlanders met een partner in het buitenland. Het geldt ook voor Oekraïense ontheemden met een partner die vanwege bijvoorbeeld de dienstplicht in Oekraïne achterblijft.
- Met dit wetsvoorstel wordt de Wet kinderopvang (Wko) gewijzigd waardoor Oekraïense ontheemden en andere ouders met een partner buiten de EU aanspraak kunnen maken op KOT. Door dit knelpunt in de Wko weg te nemen, wordt de drempel om te werken verlaagd en wordt het makkelijker om werk en zorg voor kinderen te combineren.
- Er wordt geanticipeerd op het wetsvoorstel: Dienst Toeslagen keert vooruitlopend op de parlementaire behandeling al voorschotten KOT uit. Er zijn nu ongeveer 600 Oekraïense ontheemden en 200 andere ouders met een partner buiten de EU die KOT ontvangen.
- In de Tweede Kamer stemden GroenLinks-PvdA, VVD, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP en Volt voor het wetsvoorstel. PVV, BBB, FVD en JA21 stemden tegen.
- Voor meer informatie zijn het wetsvoorstel, de nota naar aanleiding van het verslag in de Tweede Kamer, een factsheet en een brief aan de Tweede Kamer bijgevoegd.

Datum
23 juli 2024

Onze referentie
2024-

Toelichting op de nota naar aanleiding van het verslag.

De schriftelijke vragen in de Eerste Kamer zijn gesteld door BBB en SGP. De vragen bevatten geen nieuwe onderwerpen of punten ten opzichte van de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer. De beantwoording van de vragen is dan ook in lijn met de beantwoording van eerdere vragen uit de Tweede Kamer. Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste vragen met reactie.

BBB

- De leden van de BBB-fractie vragen of de regering een overzicht kan verstrekken van de verschillen in kinderopvangtoeslagregelingen binnen Europa alsmede in hoeverre de inhoud van deze regelingen zich internationaal tot elkaar verhouden. Hierop antwoordt u dat de vormgeving van kinderopvangstelsels per land voortvloeit uit politieke en beleidsmatige keuzes, zoals de relatie tot verlofregelingen. U geeft dan ook geen overzicht. Wel benadrukt u dat het Nederlandse kinderopvangstelsel kwalitatief goed is, ook in vergelijking met andere landen.
- Tevens vragen zij naar de ingeschatte impact van het wetsvoorstel op de bereidheid van Oekraïense ontheemden om terug te keren naar Oekraïne wanneer het land weer veilig is. Daarbij wordt gevraagd of sprake is van een aanzuigende werking en of de KOT wordt stopgezet wanneer Oekraïne weer veilig is, om te stimuleren dat ontheemden terugkeren naar hun 'thuisland'. U antwoordt dat met deze wetswijziging geen financiële prikkel ontstaat om naar Nederland te komen of hier te blijven. Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten voor kinderopvang, waarbij kinderopvang netto altijd een kostenpost is. Gezien het huidige aantal Oekraïense ontheemden (circa 600) en andere ouders met een partner buiten de EU (200) die KOT ontvangen, is geen sprake van een aanzuigende werking. Ten aanzien van de bereidwilligheid om terug te keren, merkt u op dat de beslissing om de eigen geboortegrond te verlaten niet lichtzinnig wordt genomen. Bij de overweging om terug te keren naar het eigen thuisland spelen zwaarderere overwegingen dan enkel de mate van toegang tot kinderopvang.

- Ook vragen de leden van de BBB-fractie vanwege de krapte in de kinderopvangsector naar de impact van dit wetsvoorstel op de vraag naar kinderopvang en of private equity-partijen meer kinderopvangorganisaties zullen overnemen. Hierop antwoordt u dat u niet verwacht dat dit wetsvoorstel zorgt voor een sterk stijgende vraag naar kinderopvang. Er is momenteel een stabilisatie te zien in het aantal vacatures en een afname van de druk op de sector. Tevens verwijst u naar de stappen die nu worden gezet, zowel wat betreft de krapte als naar aanleiding van de onderzoeken die zijn gedaan naar private equity in de sector.
- Er wordt tevens gevraagd of het wetsvoorstel ook ziet op twee specifieke groepen: (1) werkende derdelanders met jonge kinderen die van Oekraïne naar Nederland zijn gekomen of vluchtelingen uit andere landen; (2) Oekraïense gezinnen waarvan de mannelijke partner in Oekraïne dienstplichtig is, maar zich aan de dienstplicht in Oekraïne heeft onttrokken. Derdelanders vallen net als Oekraïense ontheemden onder de RTB. Daarmee geldt dit wetsvoorstel ook voor hen. Hetzelfde geldt voor de tweede groep. Als wordt voldaan aan de voorwaarden uit de Wko, zoals het verrichten van werk en het afnemen en betalen van geregistreerde opvang, is aanspraak op KOT mogelijk.
- De leden van de BBB-fractie vragen naar de uitvoerbaarheid van dit wetsvoorstel. Zij zijn van mening dat het wetsvoorstel een uitzondering is binnen de KOT en dat bijvoorbeeld de invoering met terugwerkende kracht en de betrokkenheid van derdelanders de regeling gecompliceerd maken. U ontkracht deze stelling door aan te geven dat Dienst Toeslagen nu al handelt conform het wetsvoorstel. Er ontvangen nu dus al Oekraïense ontheemden en ouders met een partner buiten de EU voorschotten KOT, indien zij aan de voorwaarden voldoen. Dat zijn dezelfde voorwaarden als voor andere ouders, er is dus geen sprake van een uitzondering. Dienst Toeslagen geeft op basis van een uitvoeringstoets aan dat dit wetsvoorstel uitvoerbaar is.

Datum
23 juli 2024

Onze referentie
2024-

SGP

- De leden van de SGP-fractie vragen hoe de regering de rechtsongelijkheid in relatie tot de proportionaliteits- en subsidiariteits-eisen waardeert betreffende de handhaving van de arbeidseis. U antwoordt dat er geen sprake is van rechtsongelijkheid. Het wetsvoorstel maakt geen uitzondering voor ouders met een partner buiten de EU, maar laat alleen de voorwaarde vervallen dat de partner moet wonen en werken binnen de EU. Het handhavingproces is hetzelfde voor iedereen met een partner, in Nederland, binnen de EU of buiten de EU.
- De leden van de SGP-fractie vragen wat de impact van dit wetsvoorstel is op de capaciteitsbezetting bij Dienst Toeslagen, omdat Dienst Toeslagen eerder heeft aangegeven de arbeidseis van ouders in het buitenland niet altijd te kunnen handhaven. Per gerechtigde voor de KOT, waarbij sprake is van een partner buiten de EU, kan de behandeling door Dienst Toeslagen lastiger en tijdrovender zijn. Dit gaat echter om een slechts zeer beperkte doelgroep waarmee het totale effect op de behandelcapaciteit bij Dienst Toeslagen verwaarloosbaar is.
- Voorts vragen de leden van de SGP-fractie of bij de totstandkoming van het wetsvoorstel is onderzocht of de partners van Oekraïense ontheemden en statushouders die gedwongen in het buitenland verblijven vanwege een oorlogssituatie binnen de KOT uitgezonderd kunnen worden voor het voldoen aan de arbeidseis. Bij de totstandkoming van de voorliggende wetswijziging is de mogelijkheid onderzocht om uitsluitend Oekraïense ontheemden toe te

voegen aan de Wko en aanspraak te laten maken op KOT. Hier is echter niet voor gekozen, gelet op het gelijkheidsbeginsel. Het gelijkheidsbeginsel leidt ertoe dat niet enkel voor Oekraïense ontheemden (of statushouders in een vergelijkbare situatie) een uitzondering kan worden gemaakt in de Wko ten opzichte van andere ouders met een partner buiten de EU aangaande de arbeidseis. Dit volgt ook uit twee eerder uitgebrachte adviezen van de Landsadvocaat.

- Tot slot vragen de leden van de SGP-fractie of het de verwachting is dat de groep van 600 ouders met een partner buiten de EU als gevolg van dit wetsvoorstel de arbeidsmarkt gaat betreden. Verder vragen deze leden of dit ook om mensen gaat die een uitkering ontvangen en wat de impact is van dit wetsvoorstel op het bijstandbestand. In de uitwerking van de motie Ladders/Van Weyenberg is een ruwe schatting gemaakt van de groep van circa 600 ouders met een partner buiten de EU die naar verwachting gebruik zouden gaan maken van KOT. Het actuele aantal 'lopende aanvragen' van deze groep (aanvragen waarop nu voorschotten worden verstrekt), relevant met betrekking tot dit wetsvoorstel, ligt op circa 200 aanvragers die nu voorschotten KOT ontvangen. We weten niet wat de impact van dit voorstel is op het aantal bijstands- of uitkeringsgerechtigden. Wat we wel weten, is dat de circa 200 ouders die KOT ontvangen deelnemen aan de arbeidsmarkt, zoals wordt beoogd met dit wetsvoorstel.

Datum
23 juli 2024

Onze referentie
2024-

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie
1	Aanbiedingsbrief Eerste Kamer	Verzenden aan EK
2	Nota naar aanleiding van het verslag Eerste Kamer	Verzenden aan EK
3	Wetsvoorstel KOT voor Oekraïense ontheemden en ouders met een partner buiten de EU	Ter informatie (niet verzenden)
4	Nota naar aanleiding van het verslag Tweede Kamer	Ter informatie (niet verzenden)
5	Brief aan Tweede Kamer over het wetsvoorstel	Ter informatie (niet verzenden)
6	Factsheet wetsvoorstel	Ter informatie (niet verzenden)
7	Verslag SZW 36241 ek-B	Ter informatie (niet verzenden)